

פרשת השבוע על-פי ה"פרי צדיק" ב"ה

פרשת חיי-שרה

חיי שרה, ז.

חיי שרה, יי

א. ראה ע"פ - האור החיני על האגף

מנוחה וקדושה לעמך נתת. אומרים בתפלת המנוחה שנחשבה כנגד ק' יעקב אע"ה. כמו ש' (בתיקונים תי"ח) שחשב התפלות כנגד האבות. והוא דמנוחה נקרא היחוד קוב"ה וכנס"י. ואז הוא הנייחא של השי"ת ג"כ. וכמש"נ על מקום המקדש זאת מנוחתי עדי עד וגו' ושם מקום יחוד השי"ת עם ישראל. והמנוחה הנחיל לישראל בשבת. ומזכירין זה בתפלה זו אתה אחד שהיא ע"ש היחוד כמו ש' (במט"מ). וקדושה. אף שתיכף בכניסת שבת זוכין לקדושה ואומרים אתה קדשת וכו' ע"ש הקדושה. מ"מ עיקר הקדושה בתפלה זו שכנגד יע"א שמדתו קדושה כש"נ והקדישו את קדוש יעקב. וכנגד יע"א נתקן ברכת אתה קדוש כמו ש' (ברע"מ זח"ג ד א) ולכן תקנו בתפלה זו יום מנוחה וקדושה לעמך נתת. שניתן לישראל במתנה המנוחה וקדושה ונקבע הקדושה לעולמי עדי. יעקב ובניו ינוחו בו יעקב מרכבה לשם הוי"ה ובניו כנס"י והוא יחוד קוב"ה ושכניתי. מנוחת אמת ואמונה עפמ"ש ברע"מ (שם רל א) איהו אמת ואיהי אמונה (ונת' **בראשית מא'**) מנוחת שלום השקט ובטח שלום הוא מקטרוג היצר הרע כמש"נ אין שלום בעצמי מפני חטאתי ועז"נ ונתתי שלום בארץ ושכבתם ואין מחריד. והוא ג"כ מרוגז מלחמת היצר הרע שהיא המלחמה התדירה וזהו השקט ובטח. ונזכר ג' לשונות נגד ג' דברים דתליא בעתיקא. ובמדרש הנעלם פ' זו' (קכה א) ועדין באיזה מקום כו' בערבות דהא תנן שם גנוי חיים טובים ברכה ושלום ונשמתן של צדיקים כו'. והוא מ"ש בגמ' (**חגיגה יב:**) ערבות שבו כו' ושם נחשבו הרבה דברים ע"ש. וכאן חשב רק ג' דברים דתליא בעתיקא שהוא גנוי חיים גנוי ברכה גנוי שלום שהם כנגד חיי בני ומזוני דלאו בזכותא תליא אלא במזלא תליא מלתא כמו ש' (**מו"ק כח.**) והיינו בעתיקא. וכמו ש' בזוה"ק (ח"ג עט ב) כ' בחנה ותתפלל על ה' על דייקא בגין דבנין במזלא קדישא תליין כו'. השלך על ה' יהבך על דייקא דהא מזוני במזלא תליין כו' והיינו מעתיקא שהוא על ה' דקוצא דיווד לדעילא רמזיא לאין כ"ע(כמש"ש סה ב). גנוי חיים חיי. גנוי ברכה היינו עושר שהוא סתם ברכה וכמו ש' (ב"ר ר"פ יא) ברכת ה' היא תעשיר זו השבת שנאמר ויברך אלהי את יום השביעי. גנוי שלום היינו בני וכמש"נ וראה בנים לבניך שלום על ישראל. ומה שחשב במה"נ נשמתן של צדיקים. הוא מפני שאמר להלן (ע"ב) ת"ר כל נשמתן של צדיקים למעלה בעדן כו'. וחיי בני ומזוני באמת הם כפשוטו ג"כ אבל העיקר מרמזין על מיני ד"ת. חיים כמש"נ ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב וגו' ובחרת בחיים גו' ואי' (**ברכות לב:**) ואין עץ חיים אלא תורה וכמו ש' כי הם חיינו. גנוי ברכה שהוא עושר בעשירי תורה כמו ש' (**נדרים מא.**) אין עני אלא בדיעה מכלל שסתם עשיר הוא בד"ת. וכן נדרש (**תמורה טז.**) עשיר ורש על חכם וטיפש. גנוי שלום שלום הכנה לד"ת כמש"נ ויחן ישראל וגו' כאיש א' בלב א' כמו ש' במכילתא וזה היה הכנה למ"ת וכשזוכין לד"ת מטלא דעתיקא זוכין לשלום מקטרוג היצר הרע:

א. ראה ע"פ - האור החיני על האגף

ואלה ימי שני חיי אברהם אשר חי וגו'. תיבות אשר חי מיותר. אך הענין שעסק אברהם אבינו ע"ה היה השתדלות במ"ע. שמדתו היה אהבה כש"נ זרע אברהם אוהבי. ואי' בירושלמי (פ' הוראה הובא תוס' **פסחה כב:**) עשה מאהבה שאם באת לשנוא דע שאתה אוהבו כו' ששורש המ"ע בא על ידי אהבת השי"ת. ומדת יצחק הפחד והיראה ומזה בא השמירה במל"ת. וכמו ש' (שם) שאם באת לבעוט דע שאתה ירא כו' והיה עסק אברהם אבינו ע"ה הזריזות במעשה כמו ש' (**תולין טז.**) קרא זריזותיה דאברהם קמ"ל. וכן (**יומא פח:**) אנו מאברהם ניקום ונגמור ופירש"י להיות זריזין כאברהם. והוא כמו שאמרנו דזריזות במ"ע וזהירות במל"ת. כמו ש' (רש"י לרי"ף ע"ז פרק א) ונאמר לאברהם לך לך לאתקנא גרמך כו'. וכמו ש' (**בזוה"ק ע"ב**) והיינו להיות מהלך מדרגא לדרגא ולא עומד. וז"ש במדרש (תנחומא וירא) מהו לך לך נסיון אחרון כנסיון ראשון נסיון הראשון בלך לך מארצך ונסיון האחרון בלך לך כו' ומה נ"מ בלשון לך לך. אך המכוון שאף בנסיון האחרון שכבר נשלם בכל הט' נסיונות. מ"מ נצטוה לך לך שישתדל בהשתדלות כמדות. וזה לך לך לאתקנא דרגא דילך כמו שנצטוה בנסיון הראשון. וזש"נ ימי וגו' אשר חי. שכל שניו היה חי הולך וגדל כמדתו בהשתדלות וזריזות. עדמש"נ כי הולך האדם אל בית עולמו. ואי' (משו"ר פ' נב) כל צדיק וצדיק הוה לי' עולם בעצמו כו' (וע' **שבת קנב.**) והיינו שכל אדם צריך להיות מהלך להיות נשלם במדרגתו ומדתו. ומזה יש לכל צדיק מדור ועולם בפ"ע. וחשב כל שני חיי אברהם אף ימי הילדות קודם שהכיר את בוראו ועל כולם כ' אשר חי. והיינו שע"ז נתבשר לך טל ילדותך מה הטל הזה כו' סימן ברכה כו' כמו ש' (**ב"ר פ' לט**) והיינו שעל ידי השתדלותו זכה שיהיה הכל מטלא דעתיקא. כשנים הללו שסדורות ובאות מו' ימי בראשית כו' כמו ש' (**שבת פט:**) וכמו שאמרנו (לך מא' ז) ונקרא הכל אשר חי:

2

1

10

10

10

10

30

2. ילד קין זה אסרני ואפניו יגלם לאונר

3

וג' דברים אלו כנגד האבות הק'. גנוי חיים כנגד אברהם אבינו ע"ה דכ' בי' ביחוד ואלה ימי שני חיי אברהם אשר חי והוא נגד מדת חכמה כמו ש' (זח"ב יד ב) עביד לאברהם ברזא דחכמה וכ' החכמה תחי בעלי' ואברהם אבינו ע"ה בו התחיל הב' אלפים תורה שהוא עיקר החיים. גנוי ברכה כנגד יצחק אע"ה דכ' בי' ויברכהו ובב"ר שאמרו זבל פרדותיו של יצחק ולא כספו וזהבו של אבימלך. גנוי שלום נגד יע"א ע"ה כמו ש' (כזוה"ק ח"ג יב) עושה שלום במרומיו דא יעקב כו' דאמת ושלום קשיר דא בדא. ובשבת יש כל הג' דברים חיים שהוא תורה דכו"ע בשבת נתנה תורה וכן תורה שבעל פה ביום השביעי דא תורה שבעל פה דאיהו יום שביעי כו' כמו ש' (זח"א מז ב) והיינו מלכות פה תורה שבעל פה. גנוי ברכה ומזוני כמו ש' בגמ' (שבת קיט.) עשירים כו' ושבשאר ארצות במה הן זוכין בשביל שמכבדין את השבת. גנוי שלום בשבת פריסת סוכם שלום. ומדכתיב לריסים אשר ישמרו את שבתותי וגו' ונתתי להם וגו' ושם טוב מבנים ובמנות. והיינו מפני שהם אינם ראויים לבנים ובנות ולא עביד קוב"ה ניסא לשנות הטבע. מכלל שהראויים לבנים זוכין בזכות שבת לבנים. והנה בגמ' (שבת י:) אי' מתנה טובה יש בביתגנוי ושבת שמה כו' ואי' בגמ' (ברכות לג:) אין לולהקב"ה בבית גנוי אלא אוצר של יראת שמים כו' ולכאורה המאמרים סותרים זא"ז. אבל באמת יש להקב"ה ר"ב גנוים וכמו שנחשבו במה"נ ובמג' חגיגה. אבל אוצר הוא כלי המחזיק בית גנוי וע"ז אמר שאוצר המחזיק בית גנוי של הקב"ה הוא יראת שמים. ושבת ג"כ בבית גנוי והוא ג"כ באוצר של יראת שמים. ובשבת נקראו ישראל יראי שמי כמו ש' (תענית ח:) ואימת שבת על ע"ה כמו ש' בירושלמי (דמאי פ"ד) זוכין לכלל הג' גנוים דתליין בעתיקא וכאמור. והיינו בג' סעודות שבת שכנגד קדושת האבות:

חיי שרה, י"א

4

במ"ר פ' זו. ר"ע היה יושב ודורש והצבור מתנמנם בקש לעוררן אמר מה ראתה אסתר שתמלוך על קכ"ז מדינה אלא תבא אסתר שהיא בת בתה של שרה שחיתה ק' וכ' זו' וכו'. ויש להבין למה בא לעורר הצבור בהגדה זו דוקא. אך הענין שר"ע דרש בענינים גבוהים בד"ת והצבור מתנמנם שהיו סוברין שאין להם שייכות לד"ת גבוהים כאלה עדמש"נ ראמות לאויל חכמות וגו'. וביקש לעוררן שידעו שכל א' מישראל שייך אף לד"ת הגבוהין כמו ש' בתדב"א (א"ר ר"פ כה) כל או"א מישראל חייב לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אברהם יצחק ויעקב. והיינו שכל א' מישראל כיון שהוא מזרע האבות יש בכחו להגיע באיזו פרט למעשה אבותיו ועדמ"ש (ב"ר פ' נו) ואין דור שאין בו כאברהם כו'. וזה שאמר מה ראתה אסתר שתמלוך כו' והל"ל מה זכתה אסתר שתמלוך כו' וכי בדידה תליא ונראה המכוון עפמ"ש (מגילה טו.) ותלבש אסתר מלכות בגדי מלכות מיבע"ל כו' מלמד שלבשתה רוח"ק כ' הכא ותלבש וכ' התם ורוח לבשה. ולכאורה שם מפורש ורוח לבשה

10

5

משא"כ כאן דכ' ותלבש אסתר מלכות ואיך למד זה מזה. אך העיקר שמדייק מדלא כ' בגדי מלכות ולכן מפרש שלבשתה רוח"ק. והיינו מה שהיה לה תקיפות כזה לכנוס למלך שלא כדת ולסמוך על הנס ולא עלה על דעתה שפלות מצבה שנמסרה לאחשורוש. ואף שלא היתה מחויבת למסור עצמה דאסתר קרקע עולם היתה כמו ש' (סנהדרין עד:) מ"מ לאו משנת חסידים היא דהא אשכחן (כתובות ג:) דאיכא צניעות דמסרי נפשיהו לקטלא (וע' תוס' גיטין נז:) וכמו שמארה מקודם וכאשר אבדתי אבדתי. אך אחר התפלה ותעניות לבשתה רוח"ק. ולבשתה תקיפות שהמלכות שלה ולא תפחד כלל מאחשורוש שבודאי יטה לבו לרצונה. וזה מדת מלכות רוח"ק וכמו ש' האריז"ל דוד שהיה רבן של בעלי רוח"ק והיה מרכבה למדת מלכות. ובמ"ר פ' זו שהיה ראש למכלות משבת יהודה. וכן אי' מהאריז"ל שר"ע שורש תורה שבעל פה. וז"ש במדרש (פ' חוקת) דברים שלא נגלו למשה נגלו לר"ע וחבריו וכל יקר ראתה עינו זה ר"ע וחבריו. והוא דמשה רבינו שורש תורה שבכתב שהיא חכמה וכמו ש' בזוה"ק (ח"ב קכא א). ותורה שבעל פה ממדת מלכות וכמו ש' הרמב"ן ז"ל על מ"ש (ב"ב יב.) וחכם עדיף מנביא כו' שהוא בהשגת רוח"ק. ואף שזה ממדת מלכות פה תורה שבעל פה. כ"ע איהו כתר מלכות כו' וזהו כל יקר וגו' ע"ד מ"ש (מגילה טז:) ויקר אלו תפילין כו' תפילין שבראש שזה מורה על כ"ע. וע"כ כולוהו סתימתאי אליבא דר"ע (סנהדרין פו.) מפני שהוא שורש תורה שבעל פה והוא רוח"ק מדת מלכות. וז"ש ותלבש אסתר מלכות. וע"ז אמר מה ראתה אסתר ללבוש תקיפות זה ולסמוך על הנס. אלא תבא אסתר שהיא בת בתה של שרה שחיתה קכ"ז שנה ונכללו כל ימי חייה לטובה בת ק' כבת כ'. וכמו ש' במ"ר כשם שהן תמימים כך שנותם תמימים והיינו אף ימי הילדות שאין בהם דעת ובפרט שרה שנולדה מזרע תרח. ובא"א ע"ה יש דעה שבן מ"ח הכיר את בוראו רק שהשי"ת בשרו של יצטער עליהם כמו ש' (בב"ר פ' לט.) ובודאי גם שרה לא היתה בתחלה כמו שהיתה אחר כך ומ"מ חישב השי"ת כל שנותיה לטובה. מזה לבשה אסתר מלכות שלבשתה רוח"ק. כיון שהזמין לה השי"ת דבר זה לא לחננם הוא ובודאי יבא הצלת כלל ישראל על ידה. ומזה לבשה מלכות שמהלוכה שלה ולא תפחד כלל. וזה שבא ר"ע לעורר את הצבור שלא יאמר האדם מה אני ומה חיי ואיזו שייכות יש לי לד"ת הגבוהים והוא יודע נגעי לבבו. וע"ז בא ר"ע לעורר כמו שאסתר למדה משרה. והוא דכמו שכל אחד מישראל חייב לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אברהם יצחק ויעקב. כן הנשים הכשרות חייבות לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אמהות. והיינו שהם נטעו בלב זרעם שיוכל כל אחד ואחד מישראל להסתייע מעבודת האבות והאמהות כשיבא לטהר. וממילא יוכל כל אחד מישראל למצוא מקום אף בדברי תורה הגבוהין ויוכל לצפות מתי יגיעו מעשי עכ"פ באיזו פרט למעשה אבותי:

30